

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De iniurijs in personam proximi commissis. Qu[a]estio 65.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

De mutilatione membrorum, in quatuor articulos diuisa.

- D** E inde considerandum est de peccatis aliarum iniuriarum, quæ in personam committuntur.
- ¶ Et circa hoc quaruntur quatuor.
- ¶ Primo, de mutilatione membrorum.
- ¶ Secundo, de verberatione.
- ¶ Tertio, de incarceratione.
- ¶ Quarto, vtrum peccatum huiusmodi iniuriarum aggraueur ex hoc, quod committitur in personam coniunctam alijs?

ARTIC. I.

364

Vtrum mutilare aliquem membro suo, in aliquo casu possit esse licitum?

li. 2. c. 4.
et 30. c.
li. 4. c. 21

A D primum sic proceditur. Videtur, quod mutilare aliquem membro suo, in nullo casu possit esse licitum. Damasc. enim dicit in 2. libro *, quod peccatum committitur per hoc quod receditur ab eo quod est secundum naturam, in id quod est contra naturam. Sed secundum naturam à Deo institutam est, quod corpus hominis sit integrum membris: contra naturam autem est, quod sit membro diminutum. Ergo mutilare aliquem membro, semper videtur esse peccatum.

li. 2. q. 2.
9. 10. 2.

¶ 2. Preterea, Sicut se habet tota anima ad totum corpus, ita se habent partes animæ ad partes corporis, vt dicitur in 2. de anima *. Sed non licet aliquem priuare anima, occidendo ipsum, nisi publica potestate. Ergo etiam non licet aliquem mutilare membro, nisi fortè secundum publicam potestatem.

In decr.
d. 55. c. si
quis ab
sciderit.
Et c. Si
quis per
agritudini
nem.

¶ 3. Preterea, Salus animæ præferenda est saluti corporali. Sed non licet aliquem mutilare se membro propter salutem animæ: puniuntur enim secundum statuta Niceni concilij *, qui se castrauerunt propter castitatem seruandam. Ergo propter nullam causam aliam licet aliquem membro mutilare.

S B D

S E D contra est, quod dicitur Exod. 21. Oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede.

R E S P O N D E O dicendum, quod cum membrum aliquod sit pars totius humani corporis, est propter totum sicut imperfectum propter perfectum. Vnde disponendum est de membro humani corporis, secundum quod expedit toti. Membrum autem humani corporis per se quidem utile est ad bonum totius corporis: per accidens tamen potest contingere quod sit nocivum, puta cum membrum putridum est totius corporis corruptivum. Si ergo membrum sanum fuerit, & in sua naturali dispositione consistens, non potest præscindi absque totius corporis detrimento. Sed quia ipse totus homo ordinatur ut ad finem, ad totam communitatem cuius est pars, ut supra dictum est*, potest contingere, quod abscissio membri etsi vergat in detrimentum totius corporis, ordinatur tamen ad bonum communitatis, in quantum alicui infertur in pœnam ad cohibitionem peccatorum. Et ideo sicut per publicam potestatem, aliquis licite privatur totaliter vita, propter aliquas maiores culpas: ita etiam privatur membro propter aliquas culpas minores. Hoc autem non est licitum alicui privata personæ, etiam volente illo cuius est membrum: quia per hoc fit iniuria communitati, cuius est ipse homo, & omnes partes eius. Si verò membrum propter putredinem sit totius corporis corruptivum, tunc licitum est de voluntate eius, cuius est membrum, putridum membrum præscindere propter salutem totius corporis: quia unicuique commissa est cura propriæ salutis. Et eadem ratio est si fiat voluntate eius, ad quem pertinet curare de salute eius, qui habet membrum corruptivum: aliter autem aliquem membro mutilare est omnino illicitum.

Ad primum ergo dicendum, quod nihil prohibet id quod est contra particularem naturam, esse secundum

q. 61. a. 1.
 q. 2. c.
 q. 1. p. 1.
 a. 1. 2. c.
 5.

dum naturam vniuersalem : sicut mors & corruptio in rebus naturalibus est contra particularem naturam eius quod corrumpitur, cum tamen sit secundum naturam vniuersalem. Et similiter mutilare aliquem membro, etsi sit contra naturam particularem corporis eius qui mutilatur, est tamen secundum naturalem rationem in comparatione ad bonum commune.

Ad secundum dicendum, quòd totius hominis vita non ordinatur ad aliquid proprium ipsius hominis, sed ad ipsam potius omnia quæ sunt hominis, ordinantur. Et idèd priuare aliquem vita, in nullo casu pertinet ad aliquem, nisi ad publicam potestatem, cui committitur procuratio boni communis. Sed præcisio membri potest ordinari ad propriam salutem vnius hominis. Et idèd in aliquo casu potest ad ipsum pertinere.

Ad tertium dicendum, quòd membrum non est præsciendum propter corporalem salutem totius, nisi quando aliter toti subueniri non potest. Saluti autem spirituali semper potest aliter subueniri, quam per membri præcisionem; quia peccatum subiacet voluntati. Et idèd in nullo casu licet membrum præscindere, propter quodcumque peccatum vitandum. Vnde Chrysostom. exponens* illud Matt. 19. Sunt eunuchi qui seipfos castrauerunt propter regnū cælorum: dicit, Non per membrorum abscissionem, sed malarum cogitationum interemptionem: maledictioni enim est obnoxius qui membrum abscindit: etenim homicidæ sunt qui talia præsumunt. Et postea subdit, Neque concupiscentia mansuetior ita fit, sed molestior: aliunde enim habet fontes sperma, quod in nobis est, & præcipuè à proposito incontinenti, & mente negligente. Nec ita abscissio membri comprimit tentationes, vt cogitationis fructus.

hom 63.
in Matt.
circa me
diu, fo. 2.

Vtrum liceat patribus verberare filios, aut dominis seruos?

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod non liceat patribus verberare filios, aut dominis seruos. Dicit enim Apostolus ad Ephes. 6. Vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros. Et infra subdit, Et vos Domini eadem facite seruis, remittentes minas. Sed propter verbera aliqui ad iracundiam prouocantur, & sunt etiam minis grauiora. Ergo neque patres filios, neque domini seruos debent verberare.

365
Inf. 9. 72
a 2. ad 2
S. sed ex
maior, in
sit. de his
qui sunt
sui, vel
alien. in-
ris.
lib. 10. c.
ult. ante
med. 10. 5

¶ 2 Præterea, Philosophus dicit in 10. ethic. * quod sermo paternus habet solum admonitionem, non autem coactionem. Sed quædam coactio est per verbera. Ergo parentibus non licet filios verberare.

¶ 3 Præterea, unicuique licet alteri disciplinam impendere. Hoc enim pertinet ad eleemosynas spirituales, ut supra dictum est *. Si ergo parentibus licet propter disciplinam filios verberare, pari ratione cuilibet licebit quemlibet verberare: quod patet esse falsum. Ergo & primum.

q. 32. a 2

SED contra est, quod dicitur Prouer. 13. Qui percutit virgæ, odit filium suum. Et infra 23. Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis. Et Eccles. 33. dicitur, seruo maleuolo tortura & compedes.

RESPONDEO dicendum, quod per verberationem nocuum quoddam infertur corpori eius qui verberatur: aliter tamen quam in mutilatione. Nam mutilatio tollit corporis integritatem, verberatio vero tantummodo efficit sensum dolore: vnde multo minus nocuum est, quam mutilatio membri. Nocuum autem inferre alicui non licet, nisi per modum pænæ propter iustitiam. Nullus autem iuste punit aliquem, nisi sit eius iurisdictioni subiectus.

Et

Et idè verberare aliquem non licet, nisi habenti potestatem aliquam super illum, qui verberatur. Et quia filius subditur potestati patris, & seruus potestati domini: licitè potest verberare pater filium, & dominus seruum causa correctionis & disciplinæ.

li. 2. c. 13
primum à
prin. 10. 6

Ad primum ergo dicendum, quòd cum ira sit appetitus vindictæ, præcipuè concitatur ira, cum aliquis se reputat læsum iniuste, ut patet per Philosoph. in 2. Rhetoricæ*. Et idè per hoc quòd patribus interdicitur, ne filios ad iracundiam prouocent, non prohibetur quin filios verberent causa disciplinæ: sed quòd non immoderatè eos affigant verberibus. Quòd verò indicitur dominis, quòd remittant seruis minas, potest dupliciter intelligi. Vno modo, ut remissè minis vtantur: quod pertinet ad moderacionem disciplinæ. Alio modo, ut aliquis non semper impleat quod comminatus est: quod pertinet ad hoc, quòd iudicium quo quis comminatus est pœnam, quandoque per remissionis misericordiam temperetur.

Ad secundum dicendum, quòd maior potestas maiorem debet habere coactionem. Sicut autem ciuitas est perfecta communitas, ita princeps ciuitatis habet perfectam potestatem coercendi. Et idè potest infligere pœnas irreparabiles, scilicet occisionis vel mutilationis. Pater autem & dominus, qui præfunt familiæ domesticæ, quæ est imperfecta communitas, habent imperfectam potestatem coercendi, secundum leuiiores pœnas, quæ non inferunt irreparabile nocumentum. Et huiusmodi est verberatio.

Ad tertium dicendum, quòd exhibere disciplinam volenti, cuiuslibet licet. Sed disciplinam nolenti adhibere, est solum eius, cui alterius cura committitur. Et ad hoc pertinet aliquem verberibus castigare.

Vtrum liceat aliquem hominem incarcerare?

366

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod non liceat aliquem hominem incarcerare. Actus enim est malus ex genere, qui cadit supra indebitam materiam, ut supra dictum est *. Sed homo habens naturalem arbitrij libertatem est indebita materia incarcerationis, quæ libertati repugnat. Ergo illicitum est aliquem incarcerare.

*c. quânis.
de penis
l. b. 6.
1. 2. q. 18
art. 2.*

¶ 2. Præterea, Humana iustitia regulari debet ex diuina. Sed sicut dicitur Eccles. 15. Deus reliquit hominem in manu consilij sui. Ergo videtur quod non est aliquis coercendus vinculis vel carcere.

¶ 3. Præterea. Nullus est coercendus nisi ab opere malo, a quo quislibet potest alium licite impedire. Si ergo incarcerare aliquem esset licitum ad hoc, quod cohiberetur a malo, cuiuslibet esset licitum aliquem incarcerare: quod patet esse falsum. Ergo & primum.

SED contra est, quod Leuit. 24. legitur, quemdam missum fuisse in carcerem propter peccatum blasphemie.

RESPONDEO dicendum, quod in bonis corporis tria per ordinem considerantur. Primò quidem integritas corporalis substantie, cui detrimentum affertur per occisionem vel mutilationem. Secundò delectatio, vel quies sensus, cui opponitur verberatio, vel quodlibet sensum dolore afficiens. Tertiò motus & vsus membrorum, qui impeditur per ligationem vel incarcerationem, seu quacumque detentionem. Et ideo incarcerare aliquem, vel qualitercunque detinere, est illicitum, nisi fiat secundum ordinem iustitie, aut in penam, aut ad cautelam alicuius mali vitandi.

Ad primum ergo dicendum, quod homo qui abutitur potestate sibi data, meretur eam amittere. Et ideo homini qui peccando abusus est libero vsu suorum membrorum, conueniens est incarcerationis materia.

Sec. Sec. Vol. ij.

I Ad

Ad secundum dicendum, quod Deus quandoque secundum ordinem suæ sapientiæ peccatores cohibet ne possint peccata implere, secundum illud Iob 5. Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere munus eorū quod cœperant. Quādoque verò eos permittit quod voluerint, agere. Et similiter secundum humanam iustitiam, non pro qualibet culpa homines incarcerantur, sed pro aliquibus.

Ad tertium dicendum, quod detinere hominem ad horam ab aliquo opere illicito statim perpetrando, cuiuslibet licet: sicut cum aliquis detinet aliquem ne se precipitet, vel ne alium feriat. Sed simpliciter aliquem includere vel ligare, ad eum solum pertinet, qui habet disponere vniuersaliter de actibus & vita alterius: quia per hoc impeditur non solum à malis faciendis, sed etiam à bonis agendis.

ARTIC. I V.

Utrum peccatum aggrauetur ex hoc, quod predicta iniuria inferuntur in personas alijs coniunctas?

367

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod peccatum non aggrauetur ex hoc, quod predicta iniuria inferuntur in personas alijs coniunctas. Huiusmodi enim iniurie habent rationem peccati, prout nocentur alicui inferuntur contra eius voluntatē. Sed magis est contra hominis voluntatem malum, quod in propriam personam inferuntur, quam quod inferuntur in personam coniunctam. Ergo iniuria illata in personam coniunctam est minor.

¶ 2 Præterea, In sacra scriptura præcipue reprehenduntur qui pupillis & viduis iniurias inferunt. Vnde dicitur Eclesi. 35. Non despiciet preces pupilli, nec viduam, si effundat loquelam gemitus. Sed vidua & pupillus non sunt persona alijs coniuncta. Ergo ex hoc, quod inferuntur iniuria personis coniunctis, non aggrauatur peccatum.

¶ 3 Præterea, Persona coniuncta habet propriam voluntatem, sicut & principalis persona. Potest enim

aliquid ei esse voluntarium quod est contra voluntatem principalis personæ: ut patet in adulterio, quod placet uxori, & displicet viro. Sed huiusmodi iniuriæ habent rationem peccati, prout consistunt in voluntaria commutatione. Ergo huiusmodi iniuriæ minus habent de ratione peccati.

SED contra est, quod Deut. 21. ad quamdam exaggerationem dicitur, Filij tui, & filia tuæ tradentur alteri populo videntibus oculis tuis.

RESPONDEO dicendum, quod quanto aliqua iniuria in plures redundat, cæteris paribus, tanto grauius est peccatum: & inde est quod grauius est peccatum si aliquis percutiat principem, quam personam priuatam: quia redundat in iniuriam totius multitudinis, ut supra dictum est*. Cum autem inferatur iniuria in aliquam personam coniunctam alteri, qualitercumque illa iniuria pertinet ad duas personas. Et ideo, cæteris paribus, ex hoc ipso aggrauatur peccatum: potest tamen contingere, quod secundum aliquas circumstantias sit grauius peccatum, quod fit contra personam nulli coniunctam, vel propter dignitatem personæ, vel propter magnitudinem nocuenti.

1. 2. 9. 73
art. 9.

Ad primum ergo dicendum, quod iniuria illata in personam coniunctam, minus est nociua personæ, cui coniungitur, quam si in ipsam immediatè inferretur: & ex hac parte est minus peccatum. Sed hoc totum quod pertinet ad iniuriam personæ, cui coniungitur, superadditur peccato quod aliquis incurrit ex eo, quod aliam personam secundum se lædit.

Ad secundum dicendum, quod iniuriæ illatæ in viduas & pupillos magis exaggerantur: tum quia magis opponuntur misericordiæ, tum quia idem nomen huiusmodi personis inflictum, est eis grauius, quia non habent releuantem.

Ad tertium dicendum, quod per hoc quod uxor voluntariè consentit in adulterium, minoratur

quidem peccatum, & iniuria ex parte ipsius mulieris. Grauius enim esset si adulter violenter eam opprimeret. Non tamen propter hoc tollitur iniuria ex parte viri: quia vxor non habet potestatem sui corporis, sed vir, vt dicitur 1. ad Corinth. 7. Et eadem ratio est de similibus. De adulterio tamen, quia non solum iustitiæ, sed etiam castitati opponitur, erit locus infra agendi *, in tractatu de Temperantia.

9. 154.
ar. 8.

QVÆST. LXVI.

De peccatis iustitiæ oppositis: & primò de furto, in nouem articulos diuisa.

DEinde considerandum est de peccatis iustitiæ oppositis, per quæ inferitur nocumentum proximo in rebus, scilicet de furto & rapina.

- ¶ Et circa hoc quærentur nouem.
- ¶ Primo, verum naturalis sit homini possessio exteriorum rerum?
- ¶ Secundo, vtrum licitum sit, quòd aliquis rem aliquam possideat quasi propriam?
- ¶ Tertio, vtrum furtum sit occulta acceptio rei alienæ?
- ¶ Quarto, vtrum rapina sit peccatum specie differens à furto?
- ¶ Quinto, verum omne furtum sit peccatum?
- ¶ Sexto, vtrum furtum sit peccatum mortale?
- ¶ Septimo, vtrum liceat furari in necessitate?
- ¶ Octauo, vtrum omnis rapina sit peccatum mortale?
- ¶ Nono, vtrum rapina sit grauius peccatum, quam furtum?

ARTIC. I.

Vtrum naturalis sit homini possessio exteriorum rerum?

§ 68
Inf. cont.
c. 22. fin.
¶ 127.
fin.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd non sit naturalis homini possessio exteriorum rerum. Nullus enim debet sibi attribuere quod Dei est. Sed dominium omnium creaturarum est proprium.